

De onduidelijke financiële situatie van zzp'ers

Veel zzp'ers behalen slechts een beperkte winst. De hoogte van deze winst is niet de enige bepalende factor bij het beëindigen van het zzp-schap. Ook inkomsten uit andere bronnen en binnen een huishouden zijn van belang. Er is feitelijk nog zeer weinig bekend over de financiële situatie van zzp'ers.

LARS HEUTS
Onderzoeker bij
Regioplan

**HEIDI
WITTEMAN-
VAN LEENEN**
Onderzoeker bij
Regioplan

JOS MEVISSSEN
Partner bij
Regioplan

Het zzp-schap werd vóór de huidige economische crisis vaak geassocieerd met een keuze voor hogere verdiensten (Van den Born, 2009). De feitelijke verdiensten bleven echter in de praktijk goeddeels onbekend. Nu, tijdens de crisis, hoor je steeds meer dat zzp'ers juist weinig verdienen (De Volkskrant, 2013; BNR, 2014), maar het aantal zzp'ers dat ermee stopt lijkt niet extreem toegenomen. Er is nog te weinig bekend over de financiële situatie van zzp'ers om dit te verklaren. Ook effecten van financiële prikkels voor zelfstandigen – zoals de aangekondigde beperking van de zelfstandigenaftrek in 2015 (Rijksoverheid, 2013) – blijven hierdoor onduidelijk. Daarom is meer zicht nodig op de financiële situatie van zzp'ers en wat de relatie daarvan is met hun gedrag. Een eerste stap hiertoe wordt gezet door in te gaan op de verdiensten van zzp'ers.

STATISTISCHE ANALYSE

De onderzoeksresultaten zijn gebaseerd op een statistische analyse, uitgevoerd op basis van een cohort zzp'ers die hun zzp-schap zijn gestart in de periode 2001–2003 en zijn gevolgd tot en met 2010. Voor deze analyse zijn de Sociaal Statistische Bestanden (SSB Zelfstandigen) van het CBS gebruikt, waarbij gegevens gebaseerd zijn op de aangiften inkomstenbelasting. Deze gegevens zijn niet gecorrigeerd voor inflatie. Ten tijde van het onderzoek was 2010 het meest recente beschikbare jaar. Door deze bestanden te benutten is een groep zzp'ers met lage inkomsten buiten beeld gebleven. Alleenstaande ondernemers zonder nevenverdiensten die aan het zogeheten uren criterium voldoen, betalen namelijk tot een winst van circa 20.000 euro geen belasting.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

INKOMENSSITUATIE VOOR EN NA ZZP-SCHAP

Circa negen op de tien startende zzp'ers hebben vóór het zzp-schap een bron van inkomsten gehad via een baan in loondienst, een onderneming met personeel, een uitkering, pensioen/AOW of een combinatie daarvan. Bijna de helft had voor de start inkomsten via een baan in loondienst (figuur 1).

Aan het eind van de onderzochte periode (zeven tot negen jaar na de start, afhankelijk van het startjaar) is nog een kwart actief als zzp'er. Het aantal personen zonder inkomen is niet alleen in relatieve (van elf naar achttien procent), maar ook in absolute zin toegenomen: van ongeveer 17.000 voor de start van het zzp-schap tot bijna 21.000 mensen na beëindiging daarvan. Dit hoeft echter niet direct te maken te hebben met het zzp-schap op zich, omdat ook bijvoorbeeld persoonlijke omstandigheden een rol kunnen spelen.

INKOMSTEN UIT ZZP-SCHAP

In het eerste jaar na de start van het zzp-schap leed circa een op de vijf zzp'ers verlies en had bijna de helft een winst tot maximaal 20.000 euro. De overige zzp'ers (36 procent) hadden een hogere winst. De precieze winstverdeling van zzp'ers is beschreven in Mevissen *et al.* (2013).

De gemiddelde winst van zzp'ers in de onderzochte jaren (2002–2009) bedraagt 24.099 euro per jaar. Voor deze periode is nagegaan hoe de inkomsten van zzp'ers zich verhouden tot de lonen van werknemers en zelfstandig ondernemers (met of zonder personeel). Hiervoor is uitgegaan van het gemiddeld fiscaal loon of de winst van zelfstandigen (met of zonder personeel) volgens het CBS. De winst van zzp'ers is aanzienlijk lager dan het bruto modaal inkomen per jaar (29.688 euro). Verder heeft een aanzienlijk deel van de zzp'ers een winst die lager is dan het minimumloon, dat gemiddeld op 15.495 euro lag gedurende de periode.

Bij bovenstaande vergelijking met het bruto-minimumloon en het bruto modaal inkomen dient de kanttekening te worden geplaatst dat voor winst uit onderneming een ander belastingtarief geldt dan voor inkomen uit een baan in loondienst. Bovendien is het precieze belastingtarief voor winst uit onderneming afhankelijk van de juridische rechtsvorm van de onderneming. Hierdoor zouden uiteindelijke nettobedragen lager of juist minder laag kunnen uitvallen dan het modaal inkomen. Tot slot is een vergelijking niet eenvoudig omdat in de lonen van werknemers zaken als pensioen of een verzeke-

ring tegen werkloosheid of ziekte en arbeidsongeschiktheid geheel of gedeeltelijk verwerkt zijn. Dit zijn kosten die zzp'ers in principe nog moeten maken (Van den Berg en Mevissen, 2010; Van den Heijkant, 2012). Deze aspecten zijn niet in de analyse betrokken omdat de beschikbare bestanden die informatie niet bevatten.

Hoewel de genoemde bedragen dus niet een-op-een met elkaar vergeleken kunnen worden, kan worden geconcludeerd dat de gemiddelde winst van zzp'ers niet bijzonder hoog is. Dat zegt evenwel niet alles over de financiële situatie van de zzp'ers. Een aanzienlijk deel van hen is namelijk hybride: zij ontvangen ook nog andere inkomsten uit een baan in loondienst, een uitkering of pensioen. In het zesde jaar na de start had nog steeds bijna één op de drie zzp'ers een andere inkomstenbron.

INVLOED INKOMSTEN OP CONTINUERING ZZZP-SCHAP

De hoogte van de inkomsten van zzp'ers kan in beginsel van invloed zijn op de keuze om de eigen zzp-activiteiten al dan niet voort te zetten. Op basis van een statistische analyse was het niet mogelijk om te bepalen of de hoogte van de inkomsten de belangrijkste reden voor iemand is om het zzp-schap te beëindigen. Wel is door middel van een statistische analyse in twee situaties gekeken of er al dan niet sprake is van een correlatie tussen de inkomsten uit zzp-schap en de beëindiging daarvan.

Verband tussen winst en beëindiging van zzp-schap

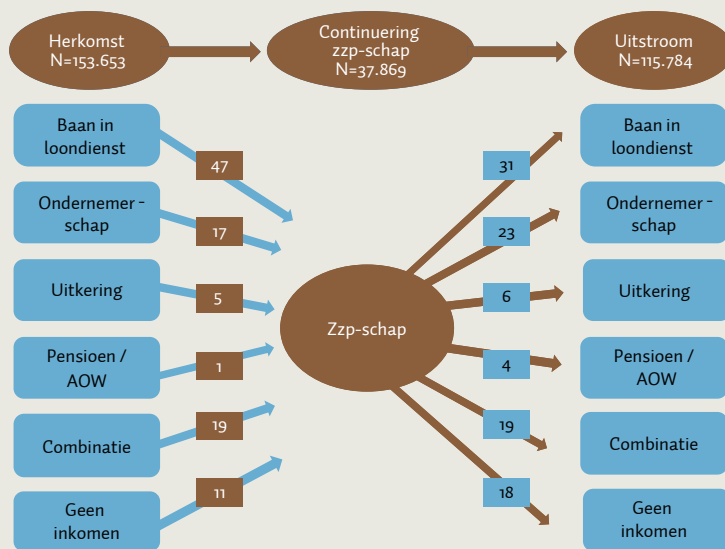
Bij een verlies van 25.000 euro of meer in het eerste jaar na de start blijkt dat een aanzienlijk deel (39 procent) stopt met het zzp-schap in het daaropvolgende jaar (tabel 1). Bij een verlies van minder dan 25.000 euro lijkt er echter een minder duidelijk verband te bestaan met beëindiging van het zzp-schap in het jaar daarna. Zo blijkt de stopkans van zzp'ers met een verlies van maximaal 25.000 euro even hoog te zijn als de stopkans van zzp'ers met een winst van 25.000–50.000 euro.

Invloed van verlies het jaar voor beëindiging van zzp-schap

Minder dan een op de vijf zzp'ers heeft in het jaar voor beëindiging van het zzp-schap verlies gemaakt; de overige zzp'ers hebben in dat jaar winst gemaakt. Dit wijst erop dat het lijden van verlies slechts in beperkte mate van invloed is op het beëindigen van het zzp-schap.

Op basis van de geschetste situaties ontstaat de indruk dat de hoogte van de winst van zzp'ers niet de enige bepalen-

Herkomst en uitstroom van zzp'ers, in procenten **FIGUUR 1**

Bron: Regioplan, 2013

de factor is bij het beëindigen van het zzp-schap. Het is zeer waarschijnlijk dat inkomsten uit andere bronnen en inkomsten binnen een huishouden hierbij ook van belang zijn.

CONCLUSIE

Het aantal personen zonder inkomen is in zowel relatieve als absolute zin gestegen na beëindiging van het zzp-schap. De gemiddelde winst van zzp'ers was gedurende de periode 2002–2009 met gemiddeld circa 24.000 euro niet bijzonder hoog, en de kans is groot dat dit gemiddelde gedurende de crisisjaren nog gedaald is. Er is momenteel nog te weinig bekend over de financiële positie van zzp'ers – en daarmee van hun financiële gedrag – om beleid te formuleren op basis van financiële prikkels. Daarom is nader onderzoek op dit terrein wenselijk.

Winstsituatie en beëindiging zzp-schap het jaar erna, in procenten

TABEL 1

Winst of verlies eerste jaar na start zzp-schap	Gestopt twee jaar na start
Verlies minimaal 25.000 euro	39
Verlies onder 25.000 euro	12
Winst onder 25.000 euro	17
Winst tussen 25.000 en 49.999 euro	12
Winst tussen 50.000 en 99.999 euro	16
Winst minimaal 100.000 euro	19

Bron: Regioplan, 2013

LITERATUUR

- Berg, N. van den, en J. Mevissen (2010) *Tarieven van zelfstandig ondernemers zonder personeel*. Amsterdam: Stichting Loonwijzer.
- BNR (2014) Winst maken blijkt een unicum onder zzp'ers. BNR, 5 februari.
- Born, J.A. van den (2009) *The drivers of career success of the job-hopping professional in the new networked economy – The challenges of being an entrepreneur and an employee*. Amsterdam: Born To Grow.
- De Volkskrant (2013) Dijsselbloem: zzp'ers extra kwetsbaar in deze crisistijd. *De Volkskrant*, 20 augustus.
- Heijkant, M. van den (2012). *Zzp'ers en financiële risico's*. Rapport op www.wijzeringeldzaken.nl.
- Mevissen, J., L. Heuts en H. van Leenen (2013) *Grote dynamiek in kleinschalig ondernemerschap: de kansen van zzp-schap, in het bijzonder voor doelgroepen met afstand tot de arbeidsmarkt*. Den Haag: Boom/Lemma.
- Rijksoverheid (2013) *Miljoenennota 2014*. Den Haag: Rijksoverheid.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.